

Манца Г. Ренко

Животински град

Стр. 10 – 13

Когато излизам навън и изпия два шприцера, животинските гласове започват да отслабват и колкото повече пия, толкова по-тихо става, докато не достигна момента на абсолютно спокойствие. Вероятно някои хора винаги се чувстват така, но за съжаление аз не съм такъв човек и в главата ми няма тишина. С всяка следваща чаша животните все повече се оттеглят в леглата си и едно след друго заспиват, а моят мозък става съвсем спокоен. За роднините си не знам много, но знам, че семейството на дядо ми Йосип, което дошло в Любляна от Шибеник, е имало гостилница и в нея – папагалче, което обичало да повтаря: *Коки Гъргич, Целовшка 65, още двеста грама вино, моля.* Коки винаги ме е интересувал повече от другите ми предци, и може би това *още двеста грама вино, моля*, съм го наследил точно от него. Още двеста грама до спокойствието. Ако имам късмет, махмурлийският животинският град спи по-дълго от обикновено и това означава, че се промъквам през следобеда замаяна, а не с гласовете на животинската врява. Но в последните години често нямам късмет и животинският град вече след няколко чаши и няколко часа се събужда, включва сирените, буйства, тряска врати и на всичкото отгоре си пее (*Цялата улица лудува, улицата лудува, не се обаждай на 113, 113* – кой би казал, че Даре Каурич, който напусна *Kuzle* заради *Kingstone*, е изневерил на първоначалната си пънк кариера, щом неговото недоверие към полицията, което от поколение на поколение се пренася върху децата, може би е истинското пънк наследство). Когато животинският град лудува – *лудува*, получавам пристъп на тревожност, което понякога означава, че през мозъка ми прелитат все същите три мисли, които не мога да заглуша, че цялото ми тяло е съвсем напрегнато и няма нито едно място, което бих могла да освободя, или пък че стомахът и гръдният ми кош се пълнят с непонятна тежест, която по никакъв начин не иска да спадне. Това може да продължи от един час, ако имам късмет, до десет часа, ако нямам. Последно беше много зле след осемнайстата годишнина от завършването, когато прекарах шест часа с тридесет някогашни съученици и съученички, при което почувствах едновременно възторг и ужас. След това през главата ми цяла нощ преминаваха същите фрагменти и части от разговорите, които чух онази вечер: *Какво е това ZRC SAZU¹?; Какво работиш всъщност?; Моят също не искаше да се жени, но после стана такъв купон, че ми каза, че ако знаел колко ще е яко, щял да се ожени много по-рано; Веднага щом се събудя, пращам смс на майка ми, да дойде и да приготви децата; Да, сега сме в мансарда и е супер, иначе няма как да се справиш с децата; Ние с моя сме заедно от 17 години; Моите родители взимат моите деца и тези на брат ми на море и се връщат съвсем изтощени; Сега всички сериали са woke, изобщо не може да се гледат; Вече няма сериали като Приятели; Stranger Things ставаше, но го преебаха, когато вкараха тия лесбийки вътре; Аз обичам да чета Толстой, всичко друго ми е банално; Не ме интересуват никакви философствания за майчинството; Най-накрая се сгодихме, няма да имаме класически ритуал, по-добре да направим купон; Аз познавам един веган, който е много дебел, ние ядохме палачинки, а той – чипс; Ама можеш ли изобщо да се наядеш без месо, на мен задължително ми трябва месо, за да съм сита; Децата ни са короната на нашата любов; Само когато срещнеш правилния мъж, можеш да имаш деца с него, всичко зависи от това дали ще намериш правилния; Той не е верен по класическия, традиционния начин; Не, изобщо не можем да спим, сега ни растат зъбки; Когато детето стане на четири, си получава животна обратно, честно, аз сега не знам какво да правя,*

¹ Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti – Научноизследователски център на Словенската академия на науките и изкуството

може би имам нужда от ново хоби; Колко дадохте за разрешението за строителство?; Сори, не можеш да седнеш тук, тези два стола са резервирани –

Всички тези изречения, опростената идеология зад маската на сантименталност, мимолетният шовинизъм, невежеството, което се крие зад интелектуална арогантност, непроменените роли, сякаш животът е гимназиален клас – най-лошият ми кошмар – се заклешиха в главата ми и в просъница ме мъчеха още по-зле, отколкото щяха в будно състояние.

Мисля, че най-късно в гимназията развих система за самозащита, отдръпване, с което съзнателно отцепих своята вътрешност от себе си като перформанс. Така можех да представя варианта на себе си, който предотвратяваше нещо да ме засегне; понеже дори да станеше така, това беше насочено към моята публична персона, а не към мен. Тази персона беше толкова полезна, че с времето ме надрасна и което можеше да премине през нея, беше възможно бързо да се потисне, и после отново да се върне в света – или дори изцяло да го превземе. А остатъците от потискането останаха и с годините се натрупаха толкова, че предлагаха отличен терен за танци на животинския град, за което едва с времето установих, че е просто отзвук от натрупаната тревожност. Когато животинския град не успяха да заглушат нито опиянението, нито забравата, нито работата, не ми остана друго, освен да се опитам да му издърпам земята под краката и да започна да копая. Не вярвам, че писането ни помага съществено при самопознанието, понеже точно толкова колкото се разкриваме с писане, толкова и се скриваме и писането е толкова добър път към деконструирането, колкото и към конструирането на собствена (литературна) идентичност. В старите, дори в тинейджърските ми дневници, истината многократно се скрива на най-неочакваните места и в мимолетно наблюдение, докато части от текстовете, които изглеждат като най-изповедни, може би са изцяло перформативни. Ако не друго, с годините четене и писане осъзнах, че писането е само още един начин как можем да лъжем себе си за това кои сме, докато в същото време вярваме, че това, което пишем, е резултат на безкомпромисна искреност. Затова започнах да пиша *Животински град* не за да разкажа нещо искрено за себе си или за другите, а защото писането е едно от малкото упражнения, чрез които мога повече време непрестанно да мисля само за едно нещо, и за да успокоя многогласието в главата си, а и това в непрестанната борба с отклоненията. При това не очаквам никакво спасение, нито пък разрешение на вътрешните си конфликти, но се надявам поне някои неща, които напиша, да намерят свой живот още някъде другаде, освен в главата ми; и в чуждите глави да бъдат по-малко инвазивни, отколкото в моята. Писането не е терапия, писането е тренинг.

В животинския град се смесват наполовина артикулирани мисли на други хора, многократно твърде премисляни идеи, сурови чувства, ключови житейски изводи, популярна култура, политически убеждения, история, високо изкуство и ниски страсти. Понякога си казвам: *колко е хубаво, че имам толкова вътрешен живот*, и си го мисля съвсем сериозно. Друг път пък ми се струва, че бих дала всичко за минута тишина. Тази книга е търсене на равновесието между гласовете и тишината, тя е опит за дирижиране на гласовете на животинския град ... *Неспокойно е като море, не ти ли се струва?*

Това, което се случва между жени, пише Крис Краус в I Love Dick, е най-интересното нещо на света, защото е най-слабо описано. Не съм убедена, че наистина е най-слабо описаното, но като общество ние сме били най-малко подготвени да го видим, историзираме и канонизираме.

Доминантният дискурс за женското приятелство несъмнено е започнал да се появява едва в последното десетилетие, а миналото показва, че за много жени, които са се занимавали с творчество (за другите жени почти нямаме запазени източници), женските приятелства са били от ключово значение при реализацията, и дори и при оцеляването им. Тези приятелства са преживели премествания, крахове на империи, национални граници и идеологически движения: това можем да видим при Ивана Кобилца и Кете Колвиц или при Зофка Кведер и Марта Тауск. Силни изображения на приятелства има в литературните класики на Ваймарската република, например в романите на Ирмгард Койн, защото често представят единствените стабилни и сигурни отношения за младите жени в големите градове (не изглежда ли нещо подобно като при момичетата от *Girls*?). Модерните момичета са имали нужда от приятелки: след завършване на образованието си са започвали работа в местните канцеларии, достатъчно независими, че не са имали нужда от женитба, но твърде раними, че да могат да се разхождат сами под столичните светлини. Приятелки, алкохол и поп, това е основата на модерното женско приятелство, каквото можем да срещнем в градската литература от двайсетте и трийсетте години. Целоживотните женски приятелства са съществували и преди, но едва големите мегаполиси след първата световна война им предлагат кулиси, въпреки че са изглеждали само като мимолетни феномени, или както ги е нарекъл Зигфрид Кракауер – *комети*, за които дори най-добрият астроном не може да предвиди дали ще завършат *на улицата или в брачното ложе*. А жените дори в двайсет и първи век не спират да изчезват като *комети*: така неаполитанският цикъл на Елена Феранте, както и *Girls* на Лена Дънам, завършват с разпадането на приятелството; докато в *Girls* поне се стига до последен сблъсък, Феранте като последен опит на половинвековните отношения избира гоустването. Жените, приятелките пък изчезват, понякога само затова, защото не искат повече да се виждат с нас, а друг път, както прави Феранте, *изчезват от лицето на Земята заради болест, защото нервната система не е издържала шкурката на трудностите, където е била пролята кръвта им*.

*

Една от най-сублимните сцени преживях веднъж в Лондон, когато часът беше толкова ранен, че алкохолът изкарваше най-доброто от хората. Още отдалеч дочух позната мелодия, и когато се приближих до пъба в края на улицата, видях, че е пълен с млади хора, които стояха по масите и столовете, прегръщаха се през раменете и в един глас пееха *Angels* на Роби Уилямс. Това беше момент на абсолютна хармония, която се приближаваше до кулминацията – *and through it all she offers me protection, a lot of love and affection whether I'm right or wrong* – и когато стигна до кулминацията – *I'm loving angels instead* – можеше да се чуе абсолютното разреждане, след което последваха объркано споглеждане и множествено придвижване към вратите, където се палеха цигари както след оргазъм с човек, когото още не познаваме достатъчно, че да можем да се отпуснем пред него, и затова в момента на разомагьосването трябва да се заемем с нещо външно. Когато по-късно гледах един доста слаб документален филм за Роби Уилямс, където въртяха архивни кадри от възторга на десетхилядно множество, които припяваха същата част, ми стана ясно, че преживяването на попа в общност, участието в неговия ритуал, е най-близкото нещо до съвременния религиозен опит. *Angels* е изцяло метафизично парче за решителност, надежда и любов, което сме слушали толкова пъти, че повече отколкото на песен, напомня на заклинание, или, ако искате, на молитва. Никога не е трябвало да го учим, за да го знаем наизуст, а пък ни се струва, сякаш както и най-големите ни любови, приятелства и страхове, е живяло винаги, сякаш ни е познавало, още преди да сме познали себе си. Или както за типично момиче от големия град, такова, което е ходило на танци с приятелка, преди един век е казал Зигфрид Кракауер: *но не тя е тази, която познава всяка*

мелодия, а мелодиите познават нея, обземат я и нежно я убиват. Както мен песента *Habits* ме обзе в кръговото на Томачева, не само, че знаеше за мен повече, отколкото аз за нея, а знаеше за мен повече, отколкото тогава самата аз знаех за себе си.

Стр. 98

И точно толкова важно е, че за жените през по-голямата част от историята категориите *гениална* или *интелектуалка* изобщо не са съществували, поне обществото никога не е установило обществен консенсус, според който жените *биха могли да станат такива*. Съществуването на *гения* или на *интелектуалеца* започва с въстъпването в общественото пространство; а той за жените е бил по-трудно достъпен, отколкото за жените. Още самата употреба на думата *гениална* се отделя от езика съществено по-трудно от гения, и дори конотацията и настроението са малко по-различни при женската и при мъжката форма. Че при повечето въпроси, които занимават женското интелектуално и художествено дело, на ум навярно първо ни идва Вирджиния Улф, не е последствие само от нейната изключителност, още повече и нейното системно тематизиране на това какво означава да напишеш велик литературен труд и как да станеш *велика*, без при това твърде много да се подчиняваш на обществените очаквания, които са валидни за жените. *Собствена стая* не е само точна студия на скромните възможности, които имат жените за реализация в интелектуалните и художествените професии, а също и предупреждение какво дава възможности на жените по пътя към достиженията. Всичко, което е било валидно за Вирджиния Улф, е валидно и за всички нас: Да имаш пари помага. Да имаш мъж или жена, който_която да се грижи за теб и за твоя труд както в живота, така и след него, също помага. Да надвиеш гузната си съвест, когато поставяш себе си и труда си на първо място, никога не е приключена битка, защото твърде дълго сме вярвали, че женската сила се измерва чрез отрицанието – при което една от ключовите роли е изиграла точно канонизираната литература (а какво пожертвахте вие днес?).